

юрид. вузов / под общ. ред. А. И. Долговой. – М.: ИНФРА – М, НОРМА, 1997. – С. 345.

3. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

4. *Останчук Ю. М.* Аналітична доповідь «Довкілля України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

6. *Останчук Ю. М.* Аналітична доповідь «Довкілля України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. *Козлюк Л. Г.* Причини та умови службових злочинів у сфері охорони довкілля // Правова держава: зб. наук. праць. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України 2011. – Вип. 22. – С. 377.

8. *Турлова Ю. А.* Кримінологічна характеристика браконьєрств в Україні та протидія цим злочинам: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – К., 2011. – С. 12; *Шматко В. Г., Нікітін Ю. В.* Екологія і організація природоохоронної діяльності: навч. посібник. – К.: КНТ, 2006. – С. 258; *Лебідь С. Г.* Домінування екологічних цінностей в культурі як передумова подолання екологічної кризи // Наукові праці: Державний гуманітарний університет ім. П. Могили. – 2006. – Вип. 40, Т. 53. – С. 52; *Костицький В.* Екологічна криза і складові її подолання // Право України. – 1998. – № 4. – С. 33.

9. *Костенко О. М.* Камінь, яким зневажили будівничі (про соціальну культуру громадян як основний антикризовий засіб) // Віче. – 2009. – № 23. – С. 17.

10. *Лопушанський Ф. А., Светлов О. Я., Лановенко І. П. та ін.* Боротьба з екологічними злочинами (кримінально-правове і кримінологічне дослідження) / за ред. Ф. А. Лопушанського. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 66.

11. Кримінальна справа № 1-258/11 // Дніпропетровський районний суд Дніпропетровської області.

12. *Костицький В.* Екологічна криза і складові її подолання // Право України. – 1998. – № 4. – С. 36.

13. *Протидія* порушенням прав людини засобами кримінальної юстиції: монографія / кер. авт. кол. і відп. ред. О. М. Костенко. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2008. – С. 9.

УДК 343.36

С. Є. ДІДИК,
кандидат юридичних наук

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ ХАБАРНИЦТВУ СУДДІВ В УКРАЇНІ

В статті досліджується становлення і розвиток правових джерел, які діяли на землях України щодо кримінальної відповідальності суддів за хабарництво.

В результаті дослідження було виявлено, що становлення в Україні кримінально-правових норм, що передбачали відповідальність суддів за хабарництво, було складним і непослідовним. Це було зумовлено нестабільністю суспільних відносин, перебуванням українських земель під впливом різних держав, нерівномірним розвитком національної системи законодавства, швидкими змінами соціальних умов життя. Визначено, що у правових джерелах Гетьманщини уперше встановлюють відповідальність суддів за хабарництво. У ХХ–ХХІ ст. також встановлюється кримінальна відповідальність народних засідателів, присяжних та третейських суддів за корупційні злочини.

Ключові слова: суддя, правосуддя, присяжний, народний засідател, правові джерела, кримінально-правові норми, кримінальна відповідальність, злочин, хабар.

Дидик С. Е. Становление и развитие законодательства относительно противодействия взяточничеству судей в Украине

В статье исследуется становление и развитие правовых источников, которые действовали на землях Украины относительно уголовной ответственности судей за взяточничество.

В результате исследования было обнаружено, что становление в Украине уголовно-правовых норм, которые предусматривали ответственность судей за взяточничество, было сложным и непоследовательным. Это было предопределено нестабильностью общественных отношений, пребыванием украинских земель под воздействием разных государств, неравномерным развитием национальной системы законодательства, быстрыми изменениями социальных условий жизни. Определено, что в правовых источниках периода Гетманщины впервые устанавливается ответственность судей за взяточничество. В XX–XXI вв. также устанавливается уголовная ответственность народных заседателей, присяжных и третейских судей, за коррупционные преступления.

Ключевые слова: судья, правосудие, присяжный, народный заседатель, правовые источники, уголовно-правовые нормы, уголовная ответственность, преступление, взятка.

Didyk S. E. Emergence and development of legislation counteraction to bribery by judges in Ukraine

The article examines becoming and development of the legal sources, which acted on the regions of Ukraine in relation to criminal responsibility of judges for a bribery.

As a result of research were found out historical conformities of criminalization of the corruption acts of judges. It is set that forming of criminal guard of justice from the bribery of judges is consequence of instability of social relations, falling of the Ukrainian regions under the influence of different states, unsteady development of the national system of legislation, rapid changes of social living conditions. It is defined that for the first time criminal responsibility of judges for a bribery was prescribed in the legal sources of hetman period. In the XX–XXI centuries criminal responsibility of people's representatives to the court, jurymen and arbitrators for corruption crimes was also determined.

Key words: judge, justice, jurymen, people's representative to the court, legal sources, criminal legal norms, criminal responsibility, crime, bribe.

Розвиток норм сучасної кримінальної юстиції закорінений в історії права. Дослідження пам'яток кримінальної юстиції дає можливість знайти відповіді на різноманітні питання, що виникають на практиці і в теорії. Неможливо зрозуміти сучасні процеси, що виникають у суспільстві, не опанувавши його минулий розвиток. Г. В. Плеханов доречно зазначав, що потрібно вивчати факти минулого життя для того, щоб відкривати в них закони прогресу: «Майбутнє здатний передбачати той, хто пізнав минуле»¹.

Весь процес розвитку суспільства пронизаний прагненням до створення справедливого правосуддя. У досягненні цієї мети важливе значення відіграє протидія хабарництву суддів. В історії кримінального законодавства особливо актуальним є дослідження кримінальної відповідальності за хабарництво, що виниється суддею.

В Україні поки що не було проведено спеціальних досліджень історії законодавства щодо кримінальної відповідальності суддів за хабарництво. Лише

деякі аспекти цього питання досліджували в своїх роботах Д. І. Багалій, М. П. Василенко, О. О. Кваша, О. Ф. Кістяківський, О. М. Лазаревський, О. О. Маліновський, Д. П. Міллер, М. М. Музиченко, І. В. Теличенко, М. М. Ясинський та ін.

Метою цієї статті є з'ясування місця і ролі норм, що передбачають кримінальну відповідальність за хабарництво, яке вчиняється суддею, в структурі пам'яток історії кримінального права та виявлення історичних закономірностей криміналізації хабарництва суддів у правових джерелах України.

Витоки українського законодавства правомірно пов'язують із виникненням та розвитком Київської Русі. Правова система Київської Русі тривалий час ґрунтувалася на звичаєвому праві. Але уже в X ст. формується писане право. Так, норми кримінального писаного права закріплювались у договорах київських князів з греками. Наприклад, договір Олега 907 року, що був доповнений 911 року, містив 12 статей, з яких 5 стосувалися кримінального права².

Джерелом права Київської Русі були й так звані Номоканони. У Київській Русі застосовувалися два Номоканони, які були складені у Візантії у VI і VII ст. До Київської Русі Номоканони потрапили через Болгарію з прийняттям киянами християнства і набули поширення у XIII ст. У перекладі старослов'янською мовою грецькі Номоканони отримали назву «Кормча книга». Кормча книга складалася з Еклоги і Прохірона. Еклога містила сімнадцять титулів, що передбачали норми кримінального права³. Серед основних джерел права у Київській Русі в XI–XIV ст. була «Руська Правда», яка дійшла до нас у кількох редакціях: короткій, просторій і скороченій з просторої.

Зазначені правові пам'ятки не передбачають відповідальності суддів за хабарництво. Це зумовлено тим, що у Київській Русі суд був установою суто народною і досить самостійною не лише до утвердження князівської влади, а й після цього, оскільки судова влада хоча й перейшла до князів, однак здійснювалася за участю виборних земських людей⁴.

Усі судові органи цього періоду користувалися такою повагою, що жодна вирішена ними справа не підлягала оскарженню, а рішення суду було остаточним⁵.

З XVI ст. на частині українських земель починають діяти Литовські статuti, норми яких встановлювали кримінально-правову охорону правосуддя. Литовський статут 1566 р. в артикулі 39 розділу 3 містив припис про те, що всіх потрібно судити по справедливості, передбачав заборону на отримання винагороди та вирішення справи по дружбі: «...кождому стану всім заривно одну-ю справедливості чинить без отволоки, а от прав не маем ничего брати. ... а не маем стати и зычностью быти одной стороне»⁶.

Відповідальності суддів за хабарництво в нормах Литовських статутів не передбачалося, але встановлювалася заборона вирішувати судові справи несправедливо чи за хабар.

У період Гетьманщини XVII–XVIII ст. особливу увагу становивши правосуддя приділяв російський уряд. Підставою для цього були численні скарги на неправосудність та зловживання в судах. Навіть генеральний суддя Іван Чорниш, родич гетьмана Скоропадського, не відрізнявся від інших і про його

хабарництво та «неправди» відверто говорилося в інструкції президентові Малоросійської колегії. Ця колегія була заснована російським урядом 16 травня 1722 р. як головний засіб нагляду російським урядом за судами і судочинством⁷.

В інструкції міністрові при гетьмані Семенові Нарішкіну з Колегії чужоземних справ 1732 р. весь перший пункт був присвячений справам суду. Відповідно до цієї інструкції Нарішкін був зобов'язаний наглядати за «суддями генеральними великоросійськими», щоб вони судили по правді, без зволікання, не брали хабарів і були в цьому за приклад для суддів українського походження. Коли Нарішкін виявляв, що судді українського походження вирішують справи не по правді, а кривдять тих, хто позивається, він мусив це довести до відома гетьмана, а сам – винести таким суддям догану⁸.

Таким чином, у гетьманських інструкціях набули подальшого розвитку артикули Литовських статутів, що містили вказівки на здійснення справедливого правосуддя без хабарництва і за законом. Правові пам'ятки гетьманської доби XVII–XVIII ст. уперше встановлюють відповідальність суддів за ухвалення неправосудних рішень і хабарництво. Це свідчить про зміну ідеології у суспільстві і посилення кримінально-правової охорони правосуддя.

Наприкінці XVIII ст. відбувалося знищення української державності у результаті поділу Польщі та переходу до Росії частини Правобережної України. Знищується і загальне право як одне із джерел національного права України. Натомість набуло чинності московське законодавство. У зв'язку зі специфікою виникнення та розвитку Московської держави на її території з самого початку домінував закон. Судова влада в цей період була досить розгалуженою. Можна говорити про наявність тут судів першої, вищої та апеляційної інстанцій.

В Соборному уложенні 1649 р. (царя і великого князя Олексія Михайловича), яке діяло на частині українських земель з кінця XVIII ст. після приєднання Правобережної України до складу Російської імперії, у статті 5 набули розвитку норми, що передбачали відповідальність за умисне винесення неправосудного рішення, поєданого з хабарництвом: «А будет которой Боярин или Окольниковый, или Думной человек или Дьяк, или иной какой судья, исца или ответчика по посолом, или по дружбе, или по не дружбе, праваго обвинит, а виноватого оправит, а сышется про то допряма, и на тех судьях взятии исцов иск в трое, и дати исцу, да и пошлины и пересуд и правои десяток взятии на Государя на них же. Да за ту же вину у Боярина, и у Окольникового, и у Думного человека отнять честь. А будет которой судья такую неправду учинит не из Думных людей, и тем учинити торговая казнь, и впрядь им у дела не быть». Санкція даної статті, як бачимо, передбачала не лише майнову відповідальність, а й тілесні покарання «торговая казнь», приниження честі і позбавлення права брати участь у відправленні правосуддя. Стаття 12 Уложення передбачала відповідальність за підміну судових документів, за хабар чи з особистих мотивів. Статті 15–17 були спрямовані на боротьбу з тяганиною, відмова розглядати справи, зв'язані з вимаганням хабара⁹.

Після Третього поділу Польщі частина земель Правобережної України відійшла до Росії. Західноукраїнські землі відійшли до Австрії. Така ситуація

спричинила заміну польського законодавства австрійським. З кінця XVIII ст. Кримінальний кодекс Австрії 1787 р. було введено в дію на всій території цих українських земель. У 1852 р. було введено в дію новий Кримінальний кодекс, який поширювався на Галичину та Буковину. На Закарпатті з 1879 р. почав діяти Угорський кримінальний кодекс¹⁰.

Пізнавальним для нашого дослідження є Угорський кримінальний кодекс 1879 р., норми якого застосовувалися на Закарпатті¹¹. Так, у § 468 розділу XLII «Злочини і проступки по службі і зловживання званням адвоката» встановлювалося покарання судді і присяжного засідателя до п'яти років ув'язнення у цухтгаузі за вимагання чи отримання хабара, щоб вчинити діяння, яке впливає з його службових повноважень. § 469 цього ж розділу встановлює покарання судді від п'яти до десяти років ув'язнення у цухтгаузі за незаконне вирішення кримінальних чи цивільних справ з корисливих мотивів¹².

1845 р. було видано Уложення про покарання кримінальне і виправне, яке стало основним джерелом кримінального права як у Росії, так і на частині території України. Уложення вступило в дію з 1 травня 1846 р. і в наступні роки зазнало змін та перевидань. Такі переробки було здійснено у 1857, 1866 та 1885 рр. Діяв на території України і Устав про покарання 1864 р., що застосовувався мировими суддями. Але як в Уложенні, так і в Уставі відповідальність суддів за хабарництво окремою нормою не передбачалася.

У Кримінальному уложенні від 22 березня 1903 р.¹³ кримінально-правова охорона правосуддя підвищується шляхом встановлення відповідальності присяжних засідателів за одержання хабара. Це пов'язано з тим, що на початку XX ст. почали формуватися і діяти народні суди. У зв'язку з цим для забезпечення належної роботи народних судів було передбачено кримінально-правову охорону цих відносин.

Першим вітчизняним кодифікованим кримінально-правовим актом став Кримінальний кодекс УСРР 1922 р.¹⁴ У главі «Посадові злочини» стаття 111 регламентувала відповідальність за постановлення суддями з корисливих чи інших особистих мотивів неправосудного вироку. Покарання за даний злочин передбачалось у формі позбавлення свободи не менш як три роки, а за обставин, що обтяжують покарання, – вищої міри покарання. Окремої норми щодо відповідальності суддів за хабарництво у цьому кодексі не передбачалось. Відповідальність суддів за хабарництво наставала на загальних підставах, аналогічна відповідальності службових осіб за вчинення такого злочину.

1 січня 1927 р. набрав чинності новий КК УСРР¹⁵. Цей КК у площині відповідальності за хабарництво мало чим відрізнявся від КК УСРР 1922 р.

1956 р. на XX з'їзді Комуністичної партії Радянського Союзу було викрито й піддано осудові факти порушення законності та правосуддя, що мали місце в попередні роки. Це зумовило необхідність законодавчих новацій у вигляді включення до кримінальних кодексів особливої глави «Злочини проти правосуддя», чим було продемонстровано зростання значення правосуддя в суспільстві та якісно новий, диференційований підхід до його охорони від злочинних посягань¹⁶.

Прийнятий 1960 р. КК УРСР¹⁷ уперше за ознакою родового об'єкта об'єднав злочини проти правосуддя у самостійну главу XIII «Злочини проти

правосуддя». Незважаючи на це, відповідальність за одержання хабара суддею передбачалась у главі VII «Посадові злочини», аналогічна відповідальності інших посадових осіб.

1 вересня 2001 р. набрав чинності діючий Кримінальний кодекс України. Український законодавець у цьому КК також окремих норм щодо одержання хабара суддею не виділяв, відповідно і покарання судді за таке діяння передбачалося аналогічне покаранню за одержання хабара службовою особою, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище. Зокрема, відповідальність суддів за одержання хабара, які займають відповідальне становище, повинна наставати за ч. 3 статті 368 «Одержання хабара», що передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна. Відповідальність суддів, які займають особливо відповідальне становище, за одержання хабара повинна наставати за ч. 4 цієї статті. Покарання таких осіб за одержання хабара передбачене у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Стаття 375 КК України передбачає відповідальність суддів за постановлення завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Для ч. 2 цієї статті обов'язковим є встановлення корисливого мотиву чи іншого інтересу. Під вчиненням злочину з корисливих мотивів потрібно розуміти прагнення судді отримати будь-яку вигоду матеріального (майнового) характеру або позбуття матеріальних витрат (наприклад, засудження невинного з метою неповернення йому боргу). Якщо постановлення завідомо неправосудного акта вчинено за хабар, дії судді слід кваліфікувати не лише за ч. 2 статті 375 КК України, а й за відповідною частиною статті 368 КК України¹⁸, оскільки практика, коли такі дії кваліфікуються лише як хабарництво, є неприйнятною¹⁹. Як слушно зазначає О. О. Кваша, кваліфікація таких дій лише за однією статтею не відображає всієї суспільної небезпечності вчиненого. Хоча й сам по собі факт одержання хабара не означає, що винесений судовий акт є неправосудним.

Слід зазначити, що у законопроекті за № 3428 від 02.12.2008 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії хабарництву» у редакції від 19.06.2009 р. пропонувалося частину другу статті 375 КК України викласти в такій редакції: «Ті самі дії, що спричинили тяжкі наслідки, а також дії, поєднані з одержанням хабара у великому розмірі або вчинені з інших корисливих мотивів чи в особистих інтересах, – караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна». Пропонувалося також доповнити зазначену статтю частиною третьою такого змісту: «Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, поєднані з одержанням хабара в особливо великому розмірі, – караються довічним позбавленням волі з конфіскацією майна».

На нашу думку, запровадження довічного позбавлення волі як безальтернативного покарання не відповідає принципу справедливості, який лежить в основі закріпленого Конституцією України принципу верховенства права. Такі

зміни суперечать також положенню Кримінального кодексу України, за яким довічне позбавлення волі встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених КК, якщо суд не вважає за можливе застосувати позбавлення волі на певний строк (стаття 64). Як вірно зазначає М. І. Сірий, реалізація такої пропозиції призведе до розбалансування визначеної національним законом системи злочинів і покарань, а також виведе нашу систему із міжнародного демократичного контексту, тобто розбалансиє у співвідношенні з правовими системами, зокрема, європейських країн у питанні протидії корупції²⁰. Таким чином, відповідальності суддів за хабарництво у КК України встановлена аналогічна відповідальності службових осіб. Окремих норм щодо відповідальності суддів за хабарництво у КК України не передбачено.

Таким чином, на основі проведеного історичного дослідження виявлено, що становлення в Україні кримінально-правових норм, які передбачали відповідальність суддів за хабарництво, було складним і непослідовним. Це можна пояснити цілим рядом обставин: нестабільністю суспільних відносин, перебуванням українських земель під впливом різних держав, нерівномірним розвитком національної системи законодавства, швидкими змінами соціальних умов життя. Тобто формування кримінально-правової охорони правосуддя від хабарництва було наслідком природно-історичного розвитку суспільства.

Досліджувані правові джерела, які діяли на землях України до XVIII ст., встановлювали кримінально-правову охорону правосуддя лише ззовні, не приділяючи уваги злочинним посяганням, що вчиняються суддями. Це зумовлено привілейованим становищем судів, класовим характером їхньої діяльності та ототожненням їх із адміністративним апаратом. У XVIII ст. підвищується роль демократичних принципів здійснення правосуддя. У правових джерелах посилюється кримінально-правова охорона правосуддя. Правові пам'ятки гетьманської доби уперше встановлюють відповідальність суддів за ухвалення неправосудних рішень та хабарництво. У XX–XXI ст. встановлюється кримінальна відповідальність народних засідателів, присяжних та третейських суддів за корупційні злочини.

1. *Плеханов Г. В.* Избранные философские произведения. – М.: Госполитиздат, 1956. – Т. 1. – С. 573. 2. *Історія українського права: навч. посібник / за ред. О. О. Шевченка.* – К.: Олан, 2001. – С. 16. 3. Там само. 4. *Музиченко П. П.* Історія держави і права України: навч. посібник. – К.: Тов-ство «Знання», КОО, 1999. – С. 21. 5. *Беляев И. Д.* Лекция по истории русского законодательства. – М., 1901. – С. 275–276. 6. *Хрестоматія з історії держави і права України: навч. посібник / за ред. В. Д. Гончаренка.* – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – Т. 1. – С. 112. 7. *Антологія української юридичної думки: в 10 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін.* – Т. 3: Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба / упорядник І. Б. Усенко. – К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. – С. 145–148. 8. Там само. – С. 157. 9. *Российское законодательство X–XX веков: в 9 т.* – Т. 3: Акты земских соборов. – М., 1985. – С. 102–104. 10. *Історія українського права.* – С. 93. 11. Там само. 12. *Хрестоматія з історії держави і права України.* – Т. 1. – С. 442–445. 13. *Уголовное уложение от 22 марта 1903 года / изд. Н. С. Таганцев.* – СПб., 1904. – С. 278–339. 14. *Уголовный кодекс УССР.* – Харьков, 1922. – 142 с. 15. *Уголовный кодекс УССР.* – Харьков, 1927. – 108 с. 16. *Бажанов М. И.* Уголов-

но-правовая охрана советского правосудия: учеб. пособие. – Х.: Юрид. ин-т, 1986. – С. 7; *Кульберг Я. М.* Преступления против правосудия. – М.: Госюриздат, 1962. – С. 11–14. **17.** Уголовный кодекс УССР. – К.: Госполитиздат УССР, 1961. – 132 с. **18.** *Кваша О. О.* Кримінальна відповідальність за постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали чи постанови // *Правова держава: зб. наук. праць.* – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – Вип. 17. – С. 207. **19.** *Черных И. М.* Преступления против социалистического правосудия: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – М., 1962. – С. 13. **20.** *Сірий М.* Корупцію страшилками не подолати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravosuddia.net/wordpress/?p=6>.

УДК 347.21

А. В. ЛАНДИНА,
кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ПЕРЕМІЩЕННЯМ ПРЕДМЕТІВ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ (МИТНИЙ) КОРДОН УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемі визначення поняття злочинів, пов'язаних із незаконним переміщенням предметів через державний (митний) кордон України, відповідальність за які передбачена відповідними нормами КК України. Для цього, вважає автор, необхідно визначити видовий об'єкт вказаного виду злочинів. Це можна зробити лише визначивши безпосередній об'єкт (як основний, так і додатковий) кожного із злочинів, передбачених КК України. Поняття злочинів, пов'язаних із незаконним переміщенням предметів через державний (митний) кордон України, визначається крізь призму видового об'єкта даних злочинів, з урахуванням загального визначення злочину, закріпленого у ст. 11 КК України.

Ключові слова: об'єкт злочину, переміщення через державний (митний) кордон України, порядок переміщення через кордон, контрабанда, ввезення в Україну, вивезення з України.

Ландина А. В. Понятие преступлений, связанных с незаконным перемещением предметов через государственную (таможенную) границу Украины

Статья посвящена проблеме определения понятия преступлений, связанных с незаконным перемещением предметов через государственную (таможенную) границу Украины, ответственность за которые предусмотрена соответствующими нормами УК Украины. Для этого, считает автор, необходимо определить видовой объект указанного вида преступлений. Это можно сделать только определив непосредственный объект (как основной, так и дополнительный) каждого из преступлений, предусмотренных УК Украины. Понятие преступлений, связанных с незаконным перемещением предметов через государственную (таможенную) границу Украины, определяется сквозь призму видового объекта данных преступлений, с учетом общего определения преступления, закреплённого в ст. 11 УК Украины.

Ключевые слова: объект преступления, перемещение через государственную (таможенную) границу Украины, порядок перемещения через границу, ввоз в Украину, вывоз из Украины.